

17. prosince 2018

PF 2019

Současné nastavení RVP zhoršuje kvalitu vzdělávání

MOBILNÍ TELEFONY VE ŠKOLÁCH

PŘIJÍMÁNÍ ŽÁKŮ KE STŘEDNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ A CUT-OFF SCORE

ROZVOJ ČTENÁŘSKÝCH DOVEDNOSTÍ – NOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO UČITELE

Úvodní slovo ústředního školního inspektora

Vážené dámy,
vážení pánové,

na konci tohoto kalendářního roku vydává Česká školní inspekce další číslo svého informačního bulletinu.

Důležitým předpokladem pro přijímání efektivních opatření přispívajících ke zvyšování kvality vzdělávání každého dítěte, žáka i studenta je průběžné a systematické hodnocení kvality vzdělávání na úrovni škol a školských zařízení i na úrovni vzdělávací soustavy. Externí hodnocení kvality a efektivity vzdělávání v České republice zajišťuje právě Česká školní inspekce. Ta se prostřednictvím svých evaluačních aktivit propojujících zjištění a informace z různých typů inspekční činnosti (prezenční inspekční činnost, národní zjišťování výsledků, mezinárodní šetření výsledků vzdělávání typu PISA apod.) snaží poskytovat důležité a v praxi využi-

teľné informace o výkonnosti naší vzdělávací soustavy i jejich jednotlivých složek.

Již několik let Česká školní inspekce postupně umenšuje význam formálních kontrol ve prospěch hodnocení pedagogických procesů. Tyto změny v přístupu k externímu hodnocení kvality vzdělávání jsou vázány také na výraznější uplatňování formativních principů při hodnocení. Školám a školským zařízením tak Česká školní inspekce poskytuje zpětnou vazbu v podobě auditu podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání s popisem silných i slabých stránek včetně konkrétních námětů a doporučení ke zlepšení jednotlivých aspektů vzdělávání nebo k udržení vysoké úrovně jeho kvality. Zároveň Česká školní inspekce nabízí konkrétní metodické aktivity, které mohou školy a školská zařízení při zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání využít či přímo realizovat.

Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, jeho rezortním organizacím, zřizovatelům, pedagogickému výzkumu i všem dalším aktérům podílejícím se nejrůznějšími způsoby na realizaci vzdělávání a školských služeb v mateřských, základních, základních uměleckých, středních a vyšších odborných školách a ve školských zařízeních pak Česká školní inspekce poskytuje je pravidelné tematické zprávy

pojednávající o kvalitě a efektivitě v konkrétních vzdělávacích tématech a také souhrnné kompendium zjištění a doporučení týkajících se vzdělávání v České republice v podobě každoročně vydávané výroční zprávy.

A právě výroční zprávu za školní rok 2017/2018, která obsahuje souhrnné informace z různých typů inspekční činnosti, zveřejnila Česká školní inspekce na svých webových stránkách ve středu 12. prosince 2018 (k dispozici [zde](#)). Prezentovaná zjištění vycházejí z velkého množství inspekčních aktivit realizovaných v různých druzích a typech škol a školských zařízení. Konkrétní počty vykonaných inspekčních akcí naleznete na následující straně.

Věřím, že Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2017/2018 se stane užitečným dokumentem využitelným při řízení vzdělávání na všech úrovních a také inspirací pro úvahy nad průběžným zvyšováním kvality vzdělávání poskytovaného jednotlivými školami a školskými zařízeními.

Zároveň vám všem jménem České školní inspekce přeji hezké Vánoce a dobrý rok 2019.

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA

<p>Česká školní inspekce</p>	
<p>Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce</p> <p>2017 18</p>	<p>Výroční zpráva</p>
	<p>2017 2018</p>

| Přehled inspekční činnosti za školní rok 2017/2018

357
kontrol

105
veřejnosprávních kontrol

748
stížností

1 708
konkurzních řízení

Současné nastavení RVP zhoršuje kvalitu vzdělávání v České republice

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA
ústřední školní inspektor

Ve čtvrtek 12. prosince 2018 zveřejnila Česká školní inspekce svou výroční zprávu za školní rok 2017/2018. Ta reflektuje kvalitu vzdělávání z nejrůznějších úhlů pohledu, mezi něž patří také vzdělávací výsledky, kterých žáci dosahují, a faktory, kterými jsou tyto výsledky ovlivněny. Jedním z nejdůležitějších faktorů, které mají vliv na celkový průběh vzdělávání i na výsledky žáků, je nastavení povinného obsahu vzdělávání prostřednictvím příslušných rámcových vzdělávacích programů (dále i „RVP“).

Rámcové vzdělávací programy mají vliv na to, jak **školy** a jejich **učitelé pracují**, jaké **metody** a **formy** vzdělávání pedagogové volí, jaká **pozornost** je jednotlivým **vzdělávacím tématům věnována** i na to, jaká ve školách panuje **atmosféra** a jak se **žákům i učitelům** během vzdělávacího procesu **daří**.

Výroční zpráva České školní inspekce obsahuje množství kvalitativních dat a informací pohlížejících na tuzemské vzdělávání také z jiných úhlů. Vzhledem k připravovaným revizím **rámcových vzdělávacích programů** však Česká školní inspekce považuje za vhodné diskutovat o kvalitě vzdělávání právě z pohledu povinného vzdělávacího obsahu, který určuje stát.

Výsledky žáků

Jakkoli rámcové vzdělávací programy stanovují tzv. **očekávané výstupy**, kterých by měli v jednotlivých vzdělávacích oborech či oblastech **všichni žáci dosahovat**, skutečnost je **dramaticky odlišná**, resp. velmi špatná. Na základě zjištění České školní inspekce lze konstatovat, že např. v českém jazyce dosáhli všichni žáci očekávaných výstupů dle RVP pouze v 6,42 % škol a v matematice dokonce jen v 0,62 % škol. Podobně na

tom byly také další vzdělávací obory, jako je dějepis (2,6 % škol), zeměpis (1,32 % škol) nebo fyzika (1,25 % škol). Tyto výsledky však **nelze vnímat** tak, že **většina** našich **škol** a **učitelů** je **nekvalitních**. Problém leží jinde.

Předimenzovanost RVP

Jedním z hlavních důvodů tohoto stavu je skutečnost, že **rámcové vzdělávací programy** jsou velmi **předimenzovány** a obsahují **příliš velký objem povinného vzdělávacího obsahu**, který navíc v minulých letech stále narůstal. Důsledkem pak je to, že učitelé ve školách stihnou příslušná témata s žáky pouze tzv. **probrat**, a to ještě s velkými časovými obtížemi. Prostor na **prohlubování** a **rozvíjení** učiva, **aktivnější roli žáků** nebo uplatňování **aktivizujících forem a metod výuky** (např. týmové řešení problému, badatelsky orientovaná výuka, experimentální činnosti apod.) už **nezbývá**. Přitom je zřejmé, že jiné než ty tradiční výukové metody mají mnohdy větší dopad a jejich prostřednictvím lze žáky přivést k lepším vzdělávacím výsledkům.

Vliv RVP na práci učitelů

Předimenzovanost rámcových vzdělávacích programů tedy do značné míry nutí učitele vyučovat

po většinu času pouze tzv. frontálně, protože jinak by všechna povinná vzdělávací témata nemohli stihnout pokrýt. Snaha učitelů zvládnout předimenzovaný obsah RVP tak vede k převaze takových forem práce, které ovšem nejsou za všech okolností těmi nejučinnějšími. Ze zjištění České školní inspekce vyplývá, že **učitelé** ve třídách výrazně **dominují** a **žáci** jsou pak **méně aktivní**, výuku se **nedaří individualizovat**, ve vyučovacích hodinách **nejsou cíleně rozvíjeny postoje a dovednosti** žáků, **dominantní** je zaměření na **znalosti** a **chybí** systematická **podpora** a rozvoj funkčních **gramotností** žáků. Z dalších negativních vlivů současné podoby RVP na učitele, které jsou patrné z šetření České školní inspekce, lze zmínit např. **tlak** na **využívání moderních metod a technologií**, kterým pedagogové ovšem mnohdy příliš nerozumí nebo je i odmítají, **nátlak** ze strany **rodičů**, **nátlak** směrem k **naplňování cílů** stanovených školou nebo **nátlak** z hlediska důsledného **naplňování vzdělávacího obsahu** stanoveného pro vyučovaný předmět. To vše pak mnohdy vede k uplatňování **zbytečně direktivního způsobu** výuky, který nejen že nemá adekvátní dopad na kvalitu vzdělávání a dosahované vzdělávací výsledky, ale

v důsledku **snižuje i motivaci žáků** a také **dobrý pocit z práce u učitelů**. Je přitom prokázáno, že čím je učitel spokojenější, tím lepších výsledků jeho žáci dosahují.

Dopad na žáky

V kontextu deformací, které současná podoba RVP vnáší do vzdělávacího procesu a práce učitelů, lze hovořit také o **negativních vlivech na žáky**. Ze zjištění České školní inspekce vyplývá, že jejich vztah ke škole **není příliš pozitivní**, do školy chodí **neradi**, mají pocit, že je kolektiv nepřijímá, komplikovaně si nacházejí kamarády, připadají si často jako outsideri, cítí se osaměle, nepocítují sounáležitost se školou a naopak pocítují poměrně vysokou míru obavy z nejrůznějších faktorů, které jsou se školním vzděláváním spojeny. To vše komplikuje jejich vzdělávání, a přitom i zde platí, že ti **žáci**, kteří se ve škole **cítí dobře**, dosahují **lepších vzdělávacích výsledků**.

Regionální odlišnosti

Jakkoli jsou výše popsané projevy nevhodného nastavení rámcových vzdělávacích programů celoplošným, **systémovým problémem**, jeho význam se ještě zvyšuje při porovnávání situace na základních školách a na středních školách a zejména při pohledu do **jednotlivých krajů**. Při řešení tohoto systémového problému je tedy potřeba vnímat také regionální disparity a s jejich znalostí obsah RVP nastavovat.

Obsah vzdělávání pro 21. století

S ohledem na velký vliv rámcových vzdělávacích programů na průběh vzdělávání v českých školách a na výsledky, kterých žáci dosahují, je **diskuzím o povinném vzdělávacím obsahu** třeba věnovat **mnohem větší pozornost** než doposud, a to právě v tomto období, kdy mají být zahájeny práce na revizích rámcových

vzdělávacích programů. Ty by měly po všech stránkách odrážet **požadavky na vzdělání ve 21. století** a podle nich stanovovat vzdělávací cíle na jednotlivých stupních.

Jádro a nadstavba

Za nejdůležitější proto Česká školní inspekce považuje **vymezit, co je jádrem vzdělávání** a co jeho **nadstavbou**, a stanovit **povinný obsah vzdělávání** pro každého žáka tak, aby **reflektoval výzvy současnosti i budoucnosti**. Při revizích rámcových vzdělávacích programů je potřeba důsledně uvažovat také nad **vztahem mezi oborovými znalostmi, funkčními gramotnostmi a klíčovými kompetencemi**, a **posilovat právě onu aplikační složku** (gramotnosti, kompetence) ve vzdělávání. Zároveň je třeba pro optimální naplňování národního kurikula poskytovat adekvátní **podporu pedagogům**, včetně

promyšleného systému jejich **profesního rozvoje**. Ten by měl být zaměřen nejen na konkrétní vzdělávací obor, kterému se daný učitel věnuje, ale zejména na obecnější složky, jejichž zvládnutí je v současné české škole naprosto nezbytné. Jde např. o **pedagogickou diagnostiku, management třídy, formativní hodnocení žáků, efektivní metody a formy výuky, spolupráci s rodiči, reflektovanou spolupráci učitelů mezi sebou** apod.

Podpora učitelů

Po všech stránkách připravený učitel, jehož znalosti, dovednosti i pracovní podmínky odpovídají výzvam 21. století, pak bude schopen poskytovat adekvátní vzdělávání a **podporu i svým žákům**, a napomáhat jim tak k dosahování **takových vzdělávacích výsledků**, kterých jsou s ohledem na jejich **studijní předpoklady** schopni dosáhnout. ◀

| Mobilní telefony ve školách – nemluvme jen o zákazech, ale využívejme také příležitosti a vychovávejme

PhDr. Ondřej Andrys, MAE, MBA
náměstek ústředního školního inspektora

Jedním z aktuálně diskutovaných témat je také otázka užívání mobilních telefonů ve školách a školských zařízeních (dále jen „školy“). Mobilní telefony jsou v dnešní době běžnou součástí každodenního života, jsou součástí osobního vlastnictví jejich majitelů, jsou zejména ze strany mladých lidí důležitým a velmi využívaným nástrojem pro komunikaci s okolním světem i pro získávání informací o něm. Uvažovat o mobilních telefonech jako o nástroji všeho zla a debatovat pouze o jejich zákazech nepovažuje Česká školní inspekce za správnou cestu.

Na úrovni školy je **samozřejmě možné** (a mnohdy i vhodné) **užívání mobilních telefonů regulovat**, je však třeba přemýšlet, kdy a za jakých podmínek je daná regulace pozitivní a má ještě **výchovný rozměr**, o který by nám asi mělo jít, a kdy už jde o kontraproduktivní zákaz bez respektu k souvislostem a bez snahy o využití potenciálu, který mobilní zařízení nepochybně mají.

Mobilní telefon může být i špatným pánem

V digitálním věku, v němž žijeme, je **mobilní telefon** (a ICT obecně) **důležitým nástrojem pro život**. U mladých lidí, v našem kontextu u žáků základních a středních škol, je mobilní telefon zároveň permanentně užívaným prostředkem pro získávání informací a práci s nimi. To ostatně dokazují i výsledky tematického šetření České školní inspekce týkající se **mediální gramotnosti** (k dispozici [-zde-](#)). Velká část mladých lidí totiž tráví se svým mobilním telefonem dokonce i poslední chvíle před usnutím (to sice jistě není dobře, ale je to realita). Je tedy evidentní, že mobilní telefon je pro ně stěžejním spojencem v životě, kterého se asi nevzdají jenom proto, že jim to někdo direktivně řekne.

Přirozeně ovšem platí, že jako většina věcí s potenciálem pomáhat, může být mobilní telefon i **nástrojem zcela nevhodného chování**. V kontextu školního vzdělávání může jít o **vyrušování, podvádění, nemístné zasahování do soukromí** jiných ve formě jejich filmování či fotografování, **kyberšikanu** apod. Proto je určitě vhodné **uvažovat** za určitých podmínek a v určitých situacích nad **regulací** jejich používání, tak, aby byla rizika spojená s užíváním mobilního telefonu ve škole eliminována a aby **vzdělávací proces nebyl narušován** nemístnými vlivy. **Ředitel školy** tedy má **právo** (a za jistých okolností možná i povinnost) prostřednictvím školního řádu **stanovit pravidla pro používání mobilních telefonů** žáky ve škole, a to např. v tom smyslu, že je **zakázáno** užívat mobilní telefony **během vyučování** (telefonovat, posílat SMS, sledovat internet, natáčet, fotografovat apod.). Takový postup, pokud je pro něj v podmínkách konkrétní školy důvod a pokud takové opatření přispěje k zachování korektnosti školního prostředí i k výchově žáků k odpovědnému užívání mobilních technologií, je zcela jistě na místě.

Regulace by ovšem neměla být pouze direktivním zásahem do pra-

videl ve škole, ale **žáci** by měli také **porozumět** tomu, proč k takové regulaci dochází a proč je taková regulace nezbytná. Stejně tak je na místě s žáky v různých vzdělávacích oborech **diskutovat** problematiku **korektního užívání mobilních telefonů** v různých společenských situacích a na různých místech, stejně jako otázky **bezpečné práce** s mobilními zařízeními a **bezpečného pohybu v online světě**. To se také ukázalo jako jedno ze **slabých míst mediální výchovy ve školách**, na které poukázala zmiňovaná tematická zpráva České školní inspekce. Zdaleka ne všichni totiž s těmito zařízeními pracují odpovědně a bezpečně v prostředí vzájemné komunikace a sociálních sítí. Prostý zákaz by ovšem nezajistil potřebný výchovný rozměr, protože by byl čistou restrikcí potlačující něco, s čím ale žáci zcela běžně pracují, co vnímají jako **standardní součást** jejich životů.

Co rodiče?

A právě v této souvislosti stojí za to uvažovat nad **postojem rodičů**. Tematické šetření České školní inspekce se také věnovalo **vztahu žáků k nástrojům mediální komunikace**. Zjištění potvrdila jejich významný

vliv i v době **volnočasových aktivit**, tedy mimo vyučování. **Jaká pravidla stanovují rodiče** svým dětem v přístupu a využívání mobilních telefonů v době **mimo školní vyučování**? Může restrikce ze strany školy částečně vyřešit přístup rodičů k této záležitosti tak, aby ji rodiče nemuseli provádět sami? A je takový přístup skutečně výchovný? **Dohoda mezi školou, žáky a rodiči nad rozsahem, způsobem a účelem užívání mobilních telefonů ve škole i doma** by mohla být tím **nejrozumnějším řešením**. Je však důležité, aby se na **vysvětlení příčin a souvislostí** spojených s regulací užívání mobilních telefonů ve škole i v domácím prostředí podíleli **všichni zainteresovaní aktéři**, tedy škola i rodiče, a aby i **žáci chápali**, proč je taková regulace nastavena. A samozřejmě **rodiče** se mohou s **žáky** přece **domluvit**, aby **mobilní telefon** ve škole nepoužívali nebo aby jej rovnou nechali **doma**. Děti by ale opět měly rozumět tomu, proč. Nedává přece smysl na jednu stranu podporovat plošné zakazy mobilních telefonů ve škole, a po příchodu ze školy ponechat děti trvale online, jak ostatně ukazuje výsledky již zmiňovaného šetření k mediální gramotnosti.

Je plošný zákaz skutečně výchovný?

Praxe některých škol, které žákům odebírají mobilní telefony **preventivně**, čili bez důvodu, např. tak, že po příchodu do školy je **všichni odloží** na předem určené místo a vezmou si je až **při odchodu ze školy**, případně že je **odloží na začátku vyučovací hodiny** a vezmou si je zpět **na jejím konci**, nemá z pohledu České školní inspekce adekvátní výchovný rozměr (stranou nyní necháváme i neodůvodněný zásah do soukromého práva a práva na vlastnictví). Stejně jako **zakazování užívání mobilů o přestávkách** či **volných hodinách**, v situaci, kdy

žáci nepřijmou za své důvody, proč se tak děje, za předpokladu, že relevantní důvody vůbec existují (to může být v různých školách různé). K takovému postupu v danou chvíli neexistuje žádný relevantní důvod a **preventivní odebírání** či **zakazování mobilů** navíc **ignoruje významnou roli**, kterou mobilní zařízení v životě mladých lidí v současnosti hrají.

Samozřejmě, že existují **atraktivnější a prospěšnější způsoby trávení přestávek**, než s mobilem v ruce, a pokud škola žákům nabídne **vhodný program** k aktivnímu trávení přestávek a **dohodne** se s žáky, jak budou **přestávky využívány**, bude to určitě **prospěšné** pro všechny. To je ale něco **zcela jiného**, než **jednostranný zákaz** používání mobilních telefonů ve volném čase žáků.

Přemýšlejme nad didaktickým využitím potenciálu

Není tedy na místě uvažovat také nad **využitím možností**, které s sebou mobilní zařízení nesou, než pořad jenom nad tím, kdy, co, jak,

komu a na jak dlouho zakázat? Nebylo by vhodné přemýšlet i nad tím, **jak mobilní telefony** ve školním prostředí **didakticky využít**, při výuce i při volnočasových aktivitách?

Uvedu jeden nadnesený, ale v principu podobný přír. Když vezmu žáky do plaveckého bazénu a oni tam po sobě stříkají vodou, je na místě reagovat tak, že bazén vypustím a žáky už tam nikdy nepřivedu? Za určitých okolností možná ano, ale určitě stojí za to přemýšlet i nad jinými cestami, jak pozornost žáků upřít správným směrem a **výchovně a didakticky situaci usměrnit** tak, aby ten bazén a možná i to stříkání vodou **podpořilo proces učení** a vnímání zcela odlišného prostředí. Stejně tak je to s mobilními telefony.

Debatovat pouze o tom, kdo na co má právo, by bylo zbytečným a neužitečným zúžením celé problematiky, která je spíše než legislativní otázkou problémem pedagogicko-didaktickým a výchovným. Podobně, jako je tomu se zadáváním a hodnocením domácích úkolů. ◀

| Pohled České školní inspekce na přijímání žáků ke střednímu vzdělávání

Česká školní inspekce dlouhodobě poukazuje na skutečnost, že do maturitních oborů středních škol jsou běžně přijímáni i žáci, kteří s ohledem na své studijní a osobnostní předpoklady vykazují v průběhu studia velmi slabé výsledky a mnohdy na konci studia neuspějí u maturitní zkoušky. Je tedy evidentní, že do maturitních oborů přicházejí i žáci, kteří disponují velmi nízkým studijním potenciálem a slabými vstupními znalostmi, vědomostmi a dovednostmi, přičemž ani školám se nedaří tyto nedostatky žáků v průběhu studia kompenzovat. V kontextu tohoto tématu se v uplynulých měsících začalo intenzivně debatovat o (ne)vhodnosti zavedení minimální nepodkročitelné hranice, tzv. cut-off score.

Mgr. Petr Suchomel, Dr.
vedoucí oddělení metodik a analýz

Jednotná přijímací zkouška

Zavedení přijímací zkoušky s využitím centrálně zadávaných jednotných testů mělo problém s distribucí žáků mezi jednotlivými středoškolskými obory pomoci vyřešit, tak, aby do maturitních oborů přicházeli pouze žáci, kteří mají studijní předpoklady pro jejich zvládnutí (pozor – zde nemluvíme o aktuální míře znalostí a vědomostí ověřovaných současnými přijímacími testy, ale o studijním potenciálu, který aktuálně nastavená přijímací zkouška bohužel neověřuje).

Současné nastavení tzv. jednotné přijímací zkoušky ovšem výše vymezený záměr nezajistilo, a to zejména proto, že obsahové nastavení přijímací zkoušky neověřuje studijní potenciál ani dosaženou úroveň v relevantních gramotnostech, ale téměř výhradně předmětové znalosti z českého jazyka a matematiky. To spolu s absencí minimální hranice úspěšnosti (cut-off score)

a s ohledem na velký počet volných míst ve středoškolských maturitních oborech vede k tomu, že buď hned v prvním, nebo v dalších kolech přijímají střední školy do maturitních oborů i žáky, kteří by adekvátně nastavenou přijímací zkouškou vůbec projít neměli.

Cut-off score

Jakkoli je zavedení cut-off score jednou z možných cest, **nemůže fungovat izolovaně** od řešení souvisejících. Navíc má **cut-off score** opodstatnění pouze **tehdy**, pokud je **znám kvalitativní vztah mezi úspěšností žáka na vstupu** (při přijímací zkoušce) a **pravděpodobností úspěšnosti u maturitní zkoušky**. A takový vztah znám není. Kromě toho je pro statisticky podložené stanovení cut-off score potřeba **dostatečný objem dat** z několika (zhruba šesti) **ročníků přijímacích a maturitních zkoušek**. A ani taková data k dispozici nejsou. Zavedení cut-off score tedy Česká školní inspekce z mnoha důvodů nepovažuje za vhodnou cestu.

Náměty k diskusi

Jakkoli je zřejmé, že **posuzování studijních předpokladů** a dovedností žáků již **na vstupu** do středního vzdělávání je **na místě**, problém distribuce

uchazečů mezi obory středních škol je podle České školní inspekce třeba **řešit několika** různými a vzájemně se podporujícími **způsoby**. Jak již bylo opakovaně uvedeno, současné nastavení tzv. jednotných přijímacích zkoušek ověřuje dosažené znalosti v českém jazyce a matematice (tedy to, **jak konkrétní základní škola naučila konkrétního uchazeče český jazyk a matematiku**, případně s **podporou placených kurzů** připravujících žáky na přijímací zkoušku). Taková výpověď ovšem **neříká téměř nic o potenciálu ke studiu** maturitního oboru.

Zároveň **nelze ignorovat skutečnost**, že **velmi důležitou roli** v tomto procesu hrají **kraje**, které **nastavují oborovou strukturu** na svém území, a které tak mají **možnost řešený problém výrazně umenšovat**. Řadou svých kroků, případně nečinností, ovšem paradoxně přispívají k jeho prohlubování. A jakkoli se **silné populační ročníky** v rámci **demografického vývoje brzy přesunou na střední školy**, platí, že **stávající kapacity** středních škol zůstanou **nenaplněny** z více než 25 %.

Česká školní inspekce tedy do diskuze navrhla následující cesty k možnému umenšení popisovaného problému.

| Doporučení České školní inspekce

OPTIMALIZOVAT OBOROVOU NABÍDKU V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH

1

Z řady dostupných dat a informací, včetně dlouhodobých zjištění České školní inspekce, vyplývá **nevhodnost struktury a nabídky středoškolských maturitních i nematuritních oborů** v některých krajích. Nejen vazba na trh práce, ale i adekvátní poměr mezi nabídkou a poptávkou po studiu v jednotlivých oborech má potenciál situaci s distribucí uchazečů do maturitních či nematuritních oborů zlepšit. S tím souvisí i skutečnost, že školský zákon zcela benevolentně umožňuje pohyb žáků mezi školami a obory. Není pochyb o tom, že v obecné rovině je to třeba, ale současně by **zpřesnění podmínek**, za kterých lze školu či obor změnit, transparentnosti distribuce žáků prospělo. Na místě by tedy bylo taxativně stanovit, v **jakých situacích** a za **jakých podmínkách** je možné obory vzdělání během studia měnit.

ZMĚNIT OBSAH PŘIJÍMACÍCH ZKOUŠEK A OVĚŘOVAT STUDIJNÍ POTENCIÁL A DOSAŽENOU ÚROVEŇ VE ČTENÁŘSKÉ A MATEMATICKÉ GRAMOTNOSTI

2

Koncept ověřování obecných studijních předpokladů doplněný o **ověření dosažené úrovně** ve vybraných gramotnostech, tedy zejména **čtenářské a matematické**, má potenciál **identifikovat uchazeče** s předpoklady k úspěšnému zvládnutí studia mnohem lépe. Tím, že sleduje **dovednosti jen omezeně zlepšitelné nácvikem** (na rozdíl od předmětových znalostí), **činí výsledek zkoušky mnohem méně závislým** na vnějších faktorech (např. socioekonomické faktory, finanční zázemí rodičů, kteří platí dětem přípravu na přijímací zkoušky apod.). **Účinnost testu obecných studijních předpokladů** by pak ještě **posílilo stanovení minimální váhy**, kterou výsledek testu musí mít v celkovém výsledku přijímací zkoušky.

ZVÁŽIT ZAVEDENÍ TZV. ZKOUŠKY NANEČISTO NA ZŠ A PRŮBĚŽNÉHO OVĚŘENÍ ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ V POLOVINĚ STŘEDOŠKOLSKÉHO STUDIA

3

Výše uvedené doporučení ověřovat při přijímací zkoušce do maturitních oborů středních škol studijní předpoklady žáků a také dosaženou úroveň ve čtenářské a matematické gramotnosti je možné vhodně doprovodit **indikativním testem** obecných studijních předpokladů konaným na **základních školách v 7. ročníku**, který by žákům **naznačil šance na přijetí** v jednotlivých maturitních i nematuritních oborech středoškolského studia. To vše pak s **posílením složky kariérového poradenství**, které by mělo žáky i jejich rodiče **podrobně informovat o vhodnosti dalšího studia** (maturitního či nematuritního) i **rizicích volby oborů**, na nichž by žáci s ohledem na výsledek tzv. zkoušky nanečisto mohli mít následně studijní problémy (tak, aby za každou cenu neusilovali pouze o maturitní obory). Uvažovat lze také o **zavedení ověřovacího testu pro žáky 2. ročníku maturitních oborů středních škol**, který informuje jednotlivé aktéry o aktuální míře naplnění vybraných očekávaných výstupů dle příslušných rámcových vzdělávacích programů a také o šancích na úspěch u maturitní zkoušky, s tím, že jednou z možností by byla také včasná **změna vzdělávací dráhy žáka**.

Česká školní inspekce jednala s odborníky o možnostech propojování vnitřní a vnější evaluace škol

Ve středu 24. 10. 2018 se na ústředí České školní inspekce konal v pořadí čtvrtý odborný panel realizovaný v rámci individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení. Odborný panel se již podruhé zaměřil na jedno z klíčových témat, kterým se Česká školní inspekce v rámci projektu věnuje - na propojování externího a interního hodnocení, a to jak na úrovni vzdělávacího systému, tak na úrovni konkrétních škol.

Ing. Dana Pražáková, Ph.D.
kancelář ústředního školního inspektora

Cílem odborného panelu bylo pokračovat ve sjednocování pohledu na vizi kvalitní školy s odborníky z širokého spektra institucí. Více než tři desítky ředitelů škol a jejich zástupců, školních inspektorů, zřizovatelů, ale i zástupců akademické sféry, MŠMT a spolupracujících projektů měly možnost v otevřené atmosféře diskutovat příležitosti i rizika propojování externího a interního hodnocení.

Celodenní jednání bylo rozděleno do dvou částí. Dopolední blok prezentací zahájil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který mj. zdůraznil, že záměrem odborné diskuzní platformy je společně hledat cesty, jak prostřednictvím propojení externí a interní evaluace zajistit

kvalitní vzdělávání pro děti a žáky, **a přitom dále nekomplikovat** náročnou **situaci ředitelů** škol. Následovalo vystoupení Pavla Koce, ředitele Základní školy Josefa Kajetána Tyla v Písku, který představil přístup své školy k vlastnímu hodnocení a přiblížil panelistům jednotlivé nástroje, které se svým pedagogickým sborem na škole pravidelně využívá. V poslední prezentaci, která byla zároveň přípravou na diskuzní část, představila Eva Filipová z kanceláře náměstka ústředního školního inspektora jednoduchý **metodologický koncept** vytvořený expertní skupinou OECD na **podporu dialogické evaluace a řízení procesu zlepšení v oblasti vedení škol**.

V další části odborného panelu následovaly diskuzní bloky, pro něž byli účastníci rozděleni do tří pracovních skupin. V prvním diskuzním bloku měli účastníci možnost prakticky ověřit a posoudit funkčnost diskuzního dotazníku určeného pro skupinové posouzení aktuální situace v oblasti vedení škol a návrhu pro zlepšení stavu do budoucna. Ze závěru prvního bloku diskuzí vyplynulo, že podobná forma dotazníku, pokud by se vázala na kritéria z modelu Kvalitní škola, by mohla být vhodným formátem pro vedení a vyhodnocování skupinové diskuze o dílčích oblastech kvality školy. Závěry by se pak mohly stát východiskem pro plánování jak na úrovni školy, tak

Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal debatuje s panelisty o situaci českých ředitelů škol.

V dopolední části vystoupil s příspěvkem na téma vlastní hodnocení školy také Pavel Koc, ředitel ZŠ J. K. Tyla a MŠ Písek.

i například na úrovni obce či regionu.

Druhý diskuzní blok byl věnován rozhovorům nad vybraným kritériem vycházejícím z modelu tzv. kvalitní školy, během něhož měli účastníci možnost vyměnit si zkušenosti a názory na **problematiku zajištění psychického a fyzického bezpečí na škole**. Vedle specifických pohledů souvisejících s typem školy a její aktuální situací bylo rovněž zdůrazněno, že samotná existence kritérií vycházejících z modelu tzv. kvalitní školy pomáhá školám porozumět, které

z oblastí jejich práce jsou vnímány jako důležité. Dochází tak k postupné **proměně vztahu škol a České školní inspekce**, která je školami stále více vnímána jako instituce poskytující metodickou podporu a partner pro dialog.

V závěrečné panelové části se k účastníkům opět připojil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a přímo reagoval na otázky týkající se usnadnění cest, kterými mohou školy využívat model tzv. kvalitní školy pro svou práci. Přítomné také seznámil s aktuálně řešenými úkoly v dané oblasti, jako je mj. **příprava**

vysvětlujících komentářů pro školy, které Česká školní inspekce průběžně konzultuje s řediteli příslušných druhů škol. Dalším diskutovaným tématem byla **podpora užší spolupráce** relevantních aktérů na úrovni školy, a to zejména účast zřizovatele a případně zástupce školské rady na diskuzích probíhajících v úvodu a na konci inspekční návštěvy. V závěru jednání byla znovu zdůrazněna důležitost setkávání a budování synergického pohledu všech aktérů na kvalitu práce škol na všech úrovních systému školství tak, aby z ní měli prospěch zejména děti a žáci. ◀

| Česká školní inspekce pomáhá ukrajinským partnerům

V souladu se **zahraničně-politickými prioritami vlády ČR** poskytuje Česká školní inspekce už od roku 2014 **expertní podporu při realizaci reformy v oblasti nastavování systému hodnocení kvality vzdělávání na Ukrajině**. V rámci dlouhodobého projektu, jehož cílem je budování kapacit ukrajinských institucí, zejména Státní služby pro kvalitu vzdělávání Ukrajiny, vystoupil ve středu 24. října 2018 náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys v Kyjevě na strategické konferenci k proble-

matice zajištění systému hodnocení kvality vzdělávání v ukrajinských školách. Následně absolvoval jednání týkající se **pregraduální přípravy učitelů** s rektorem Národní Draho-manovy pedagogické univerzity Viktorom Petrovičem Andruščenkem a náměstkem ministryně školství a vědy Ukrajiny Pavlem Kuzmovičem Chobzejem. Ve čtvrtek 25. října 2018 pak náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys spolu s ředitelkou odboru inspekční činnosti Vladislavou Coufalovou,

ředitelem Pražského inspektorátu ČŠI Martinem Procházkou, ředitelkou Inspektorátu v Kraji Vysočina ČŠI Jaroslavou Rybovou a školními inspektorkami Janou Holou a Hanou Šinskou diskutoval s ukrajinskými školními inspektory o **aplikaci modelu tzv. kvalitní školy v ukrajinském prostředí** a o metodách, postupech a nástrojích, které Česká školní inspekce pro hodnocení kvality vzdělávání používá a které jsou postupně přebírány také do ukrajinského vzdělávacího systému. ◀

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na jednání s rektorem Národní Draho-manovy pedagogické univerzity v Kyjevě.

Čeští a ukrajínští školní inspektori na společném jednání ke sdílení zkušeností v oblasti hodnocení kvality vzdělávání.

Řídicí výbor mezinárodního šetření PISA jednal v Praze

PhDr. Josef Basl, Ph.D.
vedoucí oddělení mezinárodních šetření

Ve dnech 5. až 7. listopadu 2018 se v Praze uskutečnilo 46. jednání Řídicího výboru PISA (PISA Governing Board), kterého se zúčastnilo více než 150 delegátů z více než 70 zemí a ekonomik včetně zástupců Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Evropské komise. Organizátorem a hostitelem jednání byla Česká školní inspekce, která je v České republice od roku 2011 za realizaci mezinárodních šetření výsledků vzdělávání odpovědná.

Hlavní jednání Řídicího výboru PISA, kterému v neděli 4. listopadu 2018 předcházelo jednání **expertních skupin**, zahájil státní tajemník v Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy Jindřich Fryč a ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který je zároveň členem řídicího výboru za Českou republiku. Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj na jednání reprezentoval zástupce generálního tajemníka OECD Ludger Schuknecht, ředitel divize vzdělávání a dovedností OECD Andreas Schleicher a ředitelka divize předškolního a školního vzdělávání OECD Yuri Belfali.

Na zasedání se debatovalo zejména o **využití dat** ze šetření PISA 2015, o stavu zpracování dat ze šetření PISA 2018, o přípravách nadcházejícího cyklu PISA 2021, o dlouhodobém strategickém plánu šetření PISA nebo o způsobech, **jak zvýšit hodnotu výsledků PISA pro všechny zúčastněné strany.**

V rámci realizace aktuálního cyklu PISA 2018 se v současné době zpracovávají výsledky šetření, v němž byla kromě čtenářské gramotnosti sledována také oblast matematické a přírodovědné gramotnosti. V **České republice** se testování realizované na **jaře 2018** tý-

kalo celkem **330 škol** a **7 tisíc žáků** narozených v roce 2002. K oficiálnímu **zveřejnění výsledků** šetření PISA 2018 dojde v souladu s mezinárodním harmonogramem dne **3. prosince 2019.**

Od června 2018 zároveň probíhají práce na přípravě cyklu PISA 2021, kde Česká školní inspekce intenzivně spolupracuje s mezinárodním konsorciem na tvorbě a posuzování nových testových úloh (matematická gramotnost). V cyklu PISA 2021 se **Česká republika** zapojí také do volitelného modulu zaměřeného na **finanční gramotnost.** ◀

Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal na jednání GB PISA.

Státní tajemník v MŠMT Jindřich Fryč zahajuje jednání Řídicího výboru PISA.

Jednání Řídicího výboru PISA, Praha, 5. 12. 2018

Inspirace pro zvyšování kvality vzdělávání na úrovni školy – regionální semináře s řediteli škol

Martina Pechová
oddělení profesního rozvoje

Na podzim 2018 uspořádala Česká školní inspekce další sérii pravidelných setkávání s vedoucími pracovníky základních a středních škol v různých krajích České republiky. Od září do konce listopadu se tak uskutečnily semináře v Ostravě, Brně, Hradci Králové, Plzni, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích a Praze, kterých se zúčastnilo téměř tisíc ředitelů škol nebo jejich zástupců. Tématem seminářů byla inspirace pro zvyšování kvality vzdělávání ve škole, zejména v tématech souvisejících s rozvojem čtenářské a matematické gramotnosti.

Za Českou školní inspekci na seminářích vystupovali ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys a Dana Pražáková, odborný rada z kanceláře ústředního školního inspektora.

Faktory ovlivňující výsledky

V první části semináře byly komentovány **faktory ovlivňující vzdělávací výsledky žáků**. České školství v minulosti prošlo a v současnosti stále prochází řadou změn a inovací. Česká školní inspekce u veškerých těchto **systemových změn a procesů hodnotí jejich dopad na vzdělávání** a zejména na vzdělávací výsledky žáků. Díky množství dat a informací z různých typů inspekční činnosti včetně národních a mezinárodních zjišťování výsledků vzdělávání a zejména díky jejich propojení, analýze a interpretaci pak může Česká školní inspekce představovat faktory, které vzdělávací výsledky žáků významně ovlivňují, poskytnout tak inspiraci pro následné diskuze ve školách i v územích a **příspěť ke zvyšování kvality vzdělávání** jak na úrovni jednotlivých škol, tak i na úrovni vzdělávacího systému jako celku.

Konkrétní náměty

V druhé části semináře byly představeny **příklady dobré praxe**

a konkrétní **náměty pro podporu práce učitelů a škol ve čtenářské a matematické gramotnosti**. V rámci českého vzdělávacího systému existují školy, kterým se úspěšně daří podporovat rozvoj žakovských gramotností. Součástí prezentace tedy bylo také představení dílčích postupů uplatňovaných ve vybraných školách, které se tak mohou stát inspirací pro ostatní. Česká školní inspekce považuje **podporu gramotností ve školách za důležitou prioritu**. S vědomím toho, jakým výzvám v oblasti zvyšování kvality vzdělávání

ředitelů škol v současnosti čelí, byly představeny aktivity, které Česká školní inspekce pro podporu rozvoje a dosažené úrovně ve vybraných gramotnostech realizuje, a které mohou rovněž být pro školy inspirací. Představeny byly také další výstupy využitelné pro podporu rozvoje gramotností ve školách i šablony OP VVV, s nimiž je možné pracovat. V závěrečné části pak byly shrnuty faktory, které mají na rozvoj gramotností zásadní vliv, včetně toho, jaké požadavky jsou v tomto směru kladeny na učitele a ředitele škol.

Ostrava, čtvrtek 4. 10. 2018.

Závěr

Po každém semináři vyplňovali jeho účastníci **elektronické evaluační dotazníky**, které i přes naprosto pozitivní odezvu na obsah i organizaci těchto seminářů poskytly České školní inspekci řadu cenných informací, které budou zohledněny při **přípravě obsahu dalších regionálních seminářů**. Ty budou pro ředitele škol v jednotlivých krajích za účasti vedení České školní inspekce realizovány na počátku školního roku **2019/2020**. ◀

Brno, čtvrtek 11. 10. 2018.

Hradec Králové, čtvrtek 18. 10. 2018.

České Budějovice, čtvrtek 8. 11. 2018.

Ústí nad Labem, čtvrtek 15. 11. 2018.

Plzeň, čtvrtek 22. 11. 2018.

Poslední regionální seminář se uskutečnil ve čtvrtek 29. 11. 2018 v Praze.

Rozvoj čtenářských dovedností – vzdělávací program zaměřený na práci s úlohami PIRLS ve výuce

V návaznosti na obdobně koncipované vzdělávací programy, které byly v letech 2017 a 2018 orientovány na práci s úlohami uvolněnými z mezinárodních šetření PISA 2015 a TIMSS 2015, připravuje Česká školní inspekce další vzdělávací program pro učitele základních škol, jehož cílem bude přiblížit pedagogům uvolněné úlohy z mezinárodního šetření PIRLS 2016, a poskytnout tak inspiraci pro mezioborový rozvoj čtenářské gramotnosti žáků na prvním i druhém stupni základního vzdělávání. Vzdělávací program bude učitelům nabízen od února 2019.

Mgr. Zuzana Janotová
národní koordinátorka PIRLS, oddělení mezinárodních šetření

Zaměření

Česká školní inspekce při různých příležitostech opakovaně připomíná, že **mezinárodní šetření** poskytují **důležité a využitelné informace o výkonnosti vzdělávací soustavy České republiky** ve srovnání s množstvím dalších zemí a ekonomik světa. Navíc **úlohy**, které jsou při mezinárodních šetřeních používány, mají **významný didaktický potenciál**, díky kterému je možné s těmito úlohami pracovat i přímo v rámci výuky ve školách. Vzdělávací program České školní inspekce nabízí učitelům základních škol hlubší porozumění záměrům a konstrukci testových úloh a poskytne jim řadu námětů i tematických příkladů pro využití těchto uvolněných úloh při vzdělávání. Součástí vzdělávacího programu pak bude také **seznámení s novými přístupy** a aktivitami k **podpoře čtenářské gramotnosti** (dílny čtení, čtenářské kontinuum) a **vzájemné spolupráce učitelů** (kolegiální podpora učitelů). Účastníci vzdělávacího programu se zároveň naučí pracovat s inspekčním systémem elektronického testování **InspIS SET** v modulu školního testování.

OBSAH

Pojetí čtenářské gramotnosti v šetření PIRLS 2016

- Seznámení se základními informacemi o šetření PIRLS a s pojetím čtenářské gramotnosti.
- Získání stručného přehledu o výsledcích českých žáků v mezinárodním kontextu (nejen v posledním testování, ale i z hlediska dlouhodobého vývoje).
- Diskuse vybraných aspektů vzdělávání v českých školách v porovnání se situací v zahraničí, které vyplynuly z dotazníků pro učitele.

Práce s uvolněnými testovými úlohami PIRLS

- Ukázky vybraných uvolněných úloh s různými možnostmi jejich didaktického využití.
- Sledované aspekty čtenářské gramotnosti a způsoby vyhodnocování úloh; diskuse nad analýzou výsledků českých žáků v konkrétních testových úlohách.
- Praktická ukázka dalších možných aktivit, které mohou podpořit porozumění žáka čtenému textu.
- Možnost gradace úloh jako nástroj možné individualizace výuky dle vzdělávacích potřeb žáka; úrovně čtenářské gramotnosti PIRLS.

Přestávka

Tvorba úloh a jejich praktické využití ve výuce

- Diskuse metodiky tvorby testových úloh PIRLS 2016.
- Seznámení s kritérii výběru vhodného a přiměřeně náročného textu k různým účelům čtení.
- Praktické seznámení s tvorbou otázek zaměřených na vybrané čtenářské strategie a dovednosti.
- Praktická ukázka využití uvolněné úlohy PIRLS k rozvoji čtenářské gramotnosti v mezipředmětovém kontextu a k rozvoji znalostí a dovedností v dalších předmětech v rámci projektového vyučování

Přestávka

Nové přístupy k podpoře čtenářské gramotnosti

- Seznámení se čtenářskými dílnami jako novým formátem výuky čtení. Ukázky práce učitele, představení čtenářského kontinua, nástroje, který pomáhá sledovat vývoj žáka ve čtení. Informace o efektivní podpoře a vzdělávání učitelů.

Práce s uvolněnými úlohami PIRLS v modulu InspIS SET

- Seznámení se zdroji, z nichž lze uvolněné úlohy čerpat.
- Účel a určení systému InspIS, základní seznámení s moduly InspIS.
- Základní komponenty systému (katalog úloh – využití úloh z veřejné databanky České školní inspekce, katalog testů – využití testů z veřejné databanky České školní inspekce, možnost tvorby vlastních testů).
- Průvodce zadáním, realizací a vyhodnocením testu ve zjednodušeném režimu školního testování.
- Praktické ukázky využití uvolněných testových úloh z mezinárodních šetření.
- Možnosti využití školního testování a mobilní aplikace InspIS SETmobile.

Závěr, ukončení semináře

Komu je program určen

Vzdělávací program bude určen **učitelům prvního i druhého stupně** základních škol (a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií), přičemž vůbec nejde pouze o učitele českého jazyka. **Rozvoj gramotnosti** je totiž třeba vnímat **mezipředmětově**, a čtenářské dovednosti, resp. **čtenářskou gramotnost**, je třeba uplatňovat **napříč vzdělávacími obory**. Proto se do tohoto vzdělávacího programu budou moci přihlásit učitelé všech relevantních aprobací, u nichž se rozvoj čtenářských dovedností předpokládá.

Organizace

Semináře budou trvat vždy **6 hodin**, přičemž na každém semináři bude skupina o max. **15 účastnících**. Ti budou mít ve školící místnosti možnost zapůjčit si notebook, aby mohli s uvolněnými úlohami pracovat přímo v systému InspIS SET. Na každý seminář bude možné přihlásit **i více uchazečů z jedné školy**, přičemž účast na vzdělávacím programu bude opět zcela **zdarma**. Pokud bude ředitel školy chtít, aby tento vzdělávací program absolvovalo ještě větší množství učitelů z jeho školy, může se s Českou školní inspekcí **dohodnout** na vyslání lektora, a vzdělávací program tak může být realizován i **přímo ve škole**. ◀

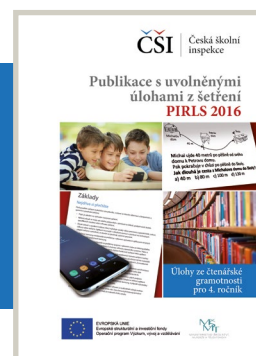
vat přímo v systému InspIS SET. Na každý seminář bude možné přihlásit **i více uchazečů z jedné školy**, přičemž účast na vzdělávacím programu bude opět zcela **zdarma**. Pokud bude ředitel školy chtít, aby tento vzdělávací program absolvovalo ještě větší množství učitelů z jeho školy, může se s Českou školní inspekcí **dohodnout** na vyslání lektora, a vzdělávací program tak může být realizován i **přímo ve škole**. ◀

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PIRLS 2016 – MÍSTA A TERMÍNY KONÁNÍ *

	únor 2019	březen 2019	duben 2019
Liberec	6. 2. 7. 2. 8. 2. 11. 2. 12. 2. 13. 2.		
Jihlava	7. 2. 8. 2. 11. 2. 12. 2. 13. 2. 14. 2. 15. 2. 18. 2. 19. 2.		
Zlín	5. 2. 6. 2. 7. 2. 8. 2. 11. 2. 12. 2. 13. 2. 14. 2. 15. 2. 18. 2. 19. 2. 20. 2. 21. 2. 22. 2.		
Karlovy Vary	5. 2. 6. 2. 7. 2. 8. 2. 11. 2. 12. 2. 13. 2. 14. 2.		
Brno	19. 2. 20. 2. 21. 2. 22. 2. 25. 2. 26. 2. 27. 2. 28. 2.	1. 3. 4. 3. 5. 3. 6. 3. 7. 3. 8. 3. 11. 3. 12. 3. 13. 3. 14. 3.	
Plzeň		4. 3. 5. 3. 6. 3. 7. 3. 8. 3. 11. 3. 12. 3. 13. 3. 14. 3. 15. 3. 18. 3. 19. 3. 20. 3. 21. 3.	
Ústí nad Labem		21. 3. 22. 3. 25. 3. 26. 3. 27. 3. 28. 3. 29. 3.	1. 4. 2. 4. 3. 4. 4. 4.
Praha		19. 3. 20. 3. 21. 3. 22. 3. 25. 3. 26. 3. 27. 3. 28. 3. 29. 3.	1. 4. 2. 4. 3. 4. 4. 4. 5. 4. 8. 4. 9. 4. 10. 4. 11. 4. 12. 4. 15. 4. 16. 4. 17. 4. 23. 4. 24. 4. 25. 4. 26. 4. 29. 4. 30. 4.
Olomouc		18. 3. 19. 3. 20. 3. 21. 3. 22. 3. 25. 3. 26. 3. 27. 3. 28. 3. 29. 3.	1. 4. 2. 4. 3. 4. 4. 4. 5. 4. 8. 4. 9. 4. 10. 4. 11. 4. 12. 4. 15. 4. 16. 4. 17. 4.
Ostrava		19. 3. 20. 3. 21. 3. 22. 3. 25. 3. 26. 3. 27. 3. 28. 3. 29. 3.	1. 4. 2. 4. 3. 4. 4. 4. 5. 4. 8. 4. 9. 4. 10. 4. 11. 4. 12. 4. 15. 4. 16. 4.
České Budějovice		20. 3. 21. 3. 22. 3. 25. 3. 26. 3. 27. 3. 28. 3. 29. 3.	1. 4. 2. 4. 3. 4. 4. 4. 5. 4. 8. 4. 9. 4. 10. 4.
Hradec Králové			2. 4. 3. 4. 4. 4. 5. 4. 8. 4. 9. 4. 10. 4. 11. 4. 12. 4.

*Konkrétní adresy budou součástí zasilaných pozvánek.

Pozvánky na tento vzdělávací program budou ředitelům škol **zasílány adresně** prostřednictvím e-mailové zprávy vždy **s několikátýdenním předstihem** před prvním termínem konání vzdělávacího programu v daném regionu. Vlastní přihlašování učitelů pak bude prováděno prostřednictvím systému **InspIS E-LEARNING**. Podrobnosti a instrukce pro přihlášení (včetně přímého odkazu do přihlašovací aplikace) budou součástí zasilaných pozvánek.

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Seminář Sport a pohyb v PS PČR

V úterý **25. září 2018** vystoupil náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na odborném semináři zaměřeném na sport a pohybovou gramotnost, který se konal v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR pod záštitou poslanců Petra Gazdika a Jakuba Jandy. Ve svém vystoupení okomentoval zjištění České školní inspekce v oblasti vzdělávání v tělesné výchově a podpory pohybových dovedností žáků základních a středních škol. ◀

Kvalita vzdělávání ve školách dlouhodobě neúspěšných u maturit

Jedním ze stěžejních témat České školní inspekce je už třetí rok také hodnocení a kontrola vzdělávání ve školách, které dlouhodobě a opakovaně vykazují vysokou míru neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky. K tomuto tématu promluvil a dosavadní zjištění a závěry České školní inspekce prezentoval náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys ve středu

26. září 2018 na poradě vedoucích odborů školství krajských úřadů v Třebíči, ve středu **3. října 2018** na valné hromadě Asociace středních průmyslových škol ČR ve Špindlerově Mlýně, ve čtvrtek **18. října 2018** na valné hromadě Asociace ředitelů základních škol ČR v Rychnově nad Kněžnou nebo v pondělí **5. listopadu 2018** na konferenci Asociace zdravotnických škol ČR v Nymburku. ◀

Jak zvýšit zájem žáků o technické vědy a učební obory

Ve středu **3. října 2018** se v Senátu Parlamentu ČR konal odborný seminář zaměřený na problematiku vzdělávání v technických vědách a na problematiku vzdělávání v učebních oborech. Na semináři vystoupil také ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který představil náměty České školní inspekce založené na datech a informacích pocházejících z různých inspekčních aktivit a směřující ke zvýšení atraktivity odborného vzdělávání. ◀

Setkání metodiků prevence

V pondělí **8. října 2018** vystoupil náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys spolu se školským ombudsmanem Ladislavem Hrzaelem na 11. krajské konferenci metodiků prevence působících v Moravskoslezském kraji. Tématem jeho vystoupení byla problematika prevence a řešení rizikových jevů ve školách z pohledu České školní inspekce. ◀

Konference pro zástupce ředitele škol

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys vystoupil v úterý **9. října 2018** na tradiční konferenci pro zástupce ředitele škol, kterou v prostorách zasedacího sálu Zastupitelstva hl. města Prahy pořádalo vydavatelství Wolters Kluwer. Ve svém vystoupení nabídl pohled na kvalitu a efektivitu vzdělávání v České republice na základě vzdělávacích

výsledků, kterých dosahují žáci na 1. stupni ZŠ, 2. stupni ZŠ a na středních školách, včetně komentářů k faktorům a systémovým intervencím, kterými jsou výsledky žáků ovlivňovány. V druhé části konference pak náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys předal ceny vítězům soutěže o nejlepšího zástupce ředitele školy – Zlatá karabina. ◀

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Ústřední školní inspektor na zasedání Řídící rady CERI OECD v Kazachstánu

Ve dnech **10. a 11. října 2018** se v kazašské Astaně konalo zasedání Řídící rady Centra pro výzkum a inovace ve vzdělávání OECD, jejímž členem za ČR je ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal. Hlavním tématem zasedání byly nové inovační projekty OECD včetně projektů zaměřených na

vzdělávání. Mezi ty patří např. projekt ITEL, který navazuje na mezinárodní šetření o vyučování a učení TALIS a který zjišťuje názory a postoje studentů fakult připravujících budoucí učitele a také vysokoškolských učitelů, kteří se na přípravě budoucích pedagogů podílejí. Do šetření ITEL se plánuje zapojit také Česká republika. ◀

Chemické vzdělávání pro praxi

Brněnský vědecký park VIDA hostil **16. října 2018** konferenci s názvem Chemické vzdělávání pro praxi. Za účasti odborníků, představitelů Jihomoravského kraje, učitelů, ředitelů škol, zaměstnavatelů absolventů středních škol s přírodovědným zaměřením, zástupců vysokých škol, zástupců Národního ústavu pro vzdělávání a také pracovníků Jihomoravského inspektorátu České školní inspekce byly projednány aktuální problémy oboru chemie a přípravy žáků tohoto specifického

zaměření. Ředitelka Jihomoravského inspektorátu České školní inspekce Irena Borkovcová se ve svém vystoupení věnovala hodnocení kvality výuky přírodovědných předmětů na základě dat z inspekční činnosti. Prezentovala mj. výsledky mezinárodních šetření zaměřených zejména na přírodovědnou gramotnost (PISA, TIMSS), ale také výsledky výběrového zjišťování výsledků žáků v přírodovědné gramotnosti ve školním roce 2016/2017. ◀

Kulatý stůl k podpoře začínajících učitelů

Ve středu **14. listopadu 2018** vystoupil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal na semináři, který se věnoval otázkám podpory začínajících učitelů. Kulatý stůl pořádala Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně a ústřední školní inspektor na něm prezentoval zjištění České školní inspekce z různých typů hodnotících aktivit, která se váží na práci začínajících učitelů a na podporu, která je jim ve školách poskytována. ◀

Seminář k propojování vzdělávání s praxí

V úterý **20. listopadu 2018** se ve Vídni uskutečnilo přeshraniční setkání v rámci projektu BIG Jazykové kompetence pro mobilitu a regionální rozvoj, kterého se kromě delegátů pořádající rakouské strany zúčastnili také zástupci Maďarska, Slovenska a České republiky. Záměrem projektu je zvýšit kvalitu vzdělávání

a propojit vzdělávání s praxí. Maximální podpora je přitom zaměřena na rané jazykové vzdělávání v mateřských školách a základních školách. I z tohoto důvodu se jednání účastnily také školní inspektorky Dana Machová a Zdeňka Dufková z Jihočeského inspektorátu České školní inspekce. ◀

VYBRANÉ UDÁLOSTI

| S asistenty k lepší škole

V úterý **20. listopadu 2018** uspořádala obecně prospěšná společnost Člověk v tísni konferenci k problematice asistentů pedagoga. Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal na ní představil zjištění České školní inspekce týkající se dopadů působení asistentů pedagoga na kvalitu vzdělávání dětí a žáků včetně efektivity spolupráce mezi asistenty pedagoga a učiteli. Konference se konala v pražském centru DOX. ◀

FOTO | Člověk v tísni

| Slavnostní zasedání vědecké rady plzeňské pedagogické fakulty

Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys spolu s ředitelem Plzeňského inspektorátu ČŠI Pavlem Honzíkem a zástupkyní ředitele Plzeňského inspektorátu ČŠI

Miroslavou Vlčkovou se ve středu **28. listopadu 2018** zúčastnili slavnostního zasedání Vědecké rady Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni u příležitosti oslav 70 let od založení této fakulty. ◀

FOTO | ZČU

| Sněm Společnosti pro předškolní výchovu

V úterý **4. prosince 2018** vystoupil náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na sněmu Společnosti pro předškolní výchovu, který se konal v prostorách Magistrátu hlavního města Prahy.

Ve svém vystoupení shrnul poznatky České školní inspekce týkající se kvality předškolního vzdělávání a zaměřil se, v souladu s tématem sněmu, na oblast inkluze v mateřských školách. ◀

| Setkání s koordinátory prevence HZS

Ve středu **21. listopadu 2018** se v Praze sešli koordinátoři preventivně-výchovné činnosti z Hasičských záchranných sborů jednotlivých krajů i z Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Na jejich setkání vystoupil také náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys, který s nimi diskutoval o vzdělávání dětí, žáků a studentů v tématech souvisejících s běžnými riziky a mimořádnými událostmi, jako jsou povodně, požáry nebo dopravní nehody. Hasičský záchranný sbor ČR se této problematice intenzivně věnuje, a to včetně metodické podpory škol, které mají k dispozici řadu konkrétních vzdělávacích nástrojů např. prostřednictvím projektu Hasiči pro školy. ◀

| Konference KAPRADÍ 2018

Pracovníkům základních a středních škol Královéhradeckého kraje byla určena konference s názvem KAPRADÍ 2018, která se uskutečnila v pátek **23. listopadu 2018** v České Skalici ve vile Čerych a kterou pořádalo Středisko ekologické výchovy SEVER. Ředitelka Královéhradeckého inspektorátu České školní inspekce Miluše Urbanová na této konferenci podrobně prezentovala výsledky tematických zpráv České školní inspekce týkajících se občanského vzdělávání a participace žáků a studentů na fungování a rozvoji školy. ◀

Strategické řízení ve školách

Ve čtvrtek **6. prosince 2018** uspořádal Národní institut pro další vzdělávání v prostorách Autoklubu ČR konferenci zaměřenou na strategické řízení ve školách. Na konferenci vystoupil také ústřední školní inspektor

Tomáš Zatloukal, který ve svém příspěvku zdůraznil roli ředitele školy jako lídra pedagogického procesu a představil zjištění České školní inspekce týkající se kvality řízení mateřských, základních a středních škol. ◀

Přednáška pro studenty plzeňské pedagogické fakulty

V rámci naplňování dohody o spolupráci přednášel ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal ve čtvrtek **6. prosince 2018** studentům Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Ve svém téměř dvouhodinovém vystoupení představil priority práce České školní inspekce v rámci hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, sledování a hodnocení pedagogických pro-

cesů i zjišťování výsledků žáků prostřednictvím národních i mezinárodních šetření. ◀

Setkání s řediteli středních škol na Vysočině

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys se ve čtvrtek **13. prosince 2018** zúčastnil na pozvání radní pro školství Kraje Vysočina Jany Fialové semináře pro ředitele středních škol v Jihlavě. Na něm s přítomnými řediteli diskutoval o vybraných aspektech středního vzdělávání, o přijímacích zkouškách do maturitních oborů, o podobě maturitní zkoušky a úvahách rezortu nad změnou jejího pojetí, o nezbytnosti obsahových změn v jednotlivých rámcových vzdělávacích programech nebo o novele vyhlášky stanovující pravidla pro konkurzní řízení na ředitele škol a školských zařízení. ◀

FOTO | ZČU

Konference Dítě v síti 2018

Ve čtvrtek **13. prosince 2018** vystoupil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal na konferenci s názvem Dítě v síti 2018: Život v digitálním světě, která se pod záštitou a za účasti eurokomisařky Věry Jourové kona-

la v pražském centru Opero. Ve svém příspěvku představil hlavní zjištění České školní inspekce týkající se mediální výchovy na základních a středních školách a mediální gramotnosti, které žáci těchto druhů škol dosahují. Mezi

dalšími vystupujícími pak byli např. generální ředitel společnosti Microsoft Rudolf Urbánek, marketingový expert Martin Jaroš nebo odborník na digitální problematiku Daniel Dočekal. Konferenci pořádal magazín Flowee. ◀

FOTO | Flowee

TEMATICKÉ ZPRÁVY ČSI

Vzdělávání ve středních školách s vysokou mírou neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky

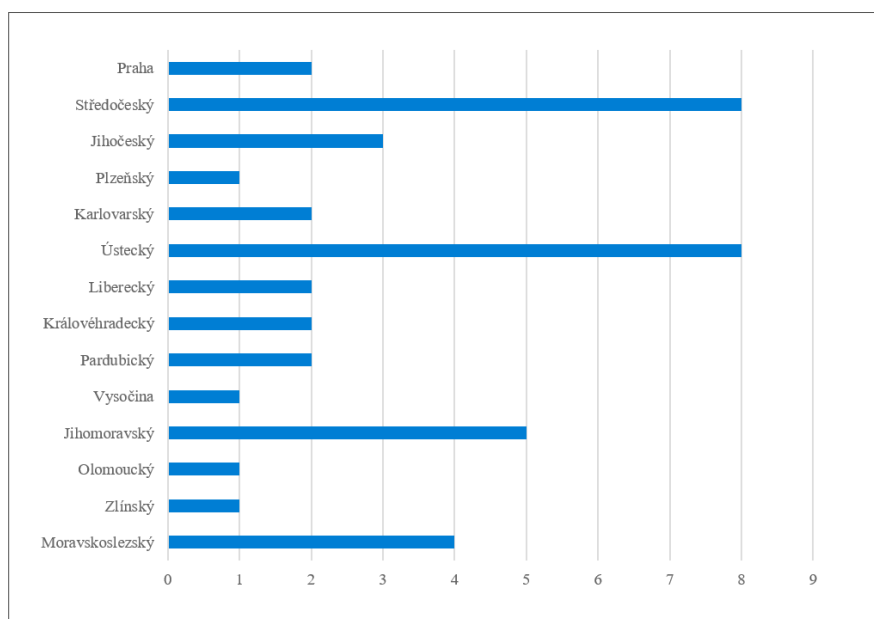
Shrnutí hlavních zjištění

Česká školní inspekce, stejně jako v minulém školním roce, hodnotí velmi negativně skutečnost, že v navštívených středních školách jsou přijímáni ke studiu všichni nebo téměř všichni uchazeči (2016/2017 celkem 93 %) bez ohledu na jejich předcházející vzdělávací výsledky a studijní předpoklady. Výraznější třídění žáků na vstupu do vzdělávání by totiž nepochybně významně snížilo riziko jejich pozdějšího neúspěchu během studia nebo při jeho ukončování.

Pouze v necelé polovině hodnocených škol byli žáci maturující ve školním roce 2016/2017 přijati alespoň do některých oborů vzdělání na základě přijímací zkoušky a jen ve třetině těchto škol byla přijímací zkouška realizována ve všech oborech vzdělání. Častěji přitom byly přijímací zkoušky organizovány ve čtyřletých oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou než v nástavbových oborech vzdělání. Avšak školní část přijímací zkoušky byla v hodnocených školách využívána nedostatečně a často nebyla ani stanovena hranice nutných předchozích výsledků a předpokladů pro přijetí.

Graf č. 1 | Regionální zastoupení hodnocených škol s vysokou mírou neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky

Nedostatky ve znalostech a dovednostech žáků

Podíl žáků hodnocených stupněm „nedostatečný“ v 1.–3. ročníku byl výrazně nižší než podíl žáků neúspěšných ve společné části maturitní zkoušky ve školním roce 2016/2017 (tzv. čistá neúspěšnost ve sledovaných školách dosáhla 39 %, respektive tzv. hrubá neúspěšnost 56 %). Tento nesoulad významně podporuje hypotézu, že uvedené školy op-

timálně a včas neřeší nedostatky ve znalostech a dovednostech svých žáků. Navíc ve dvou třetinách hodnocených škol se během posledních tří školních let vzdělávali žáci, kteří (po úspěšném absolvování všech ročníků) dokonce **tříkrát neuspěli u maturitní zkoušky** (nejčastěji ve společné části) a následně byli (v souladu s právními předpisy) **znovu přijati do stejného maturit-**

ního oboru. Na jednu hodnocenou školu připadá v průměru 4,3 takových žáků. Žákům, kteří nedosahují očekávaných výsledků vzdělávání (postačující úrovně ve vztahu k danému rámcovému vzdělávacímu programu dosáhly u většiny svých žáků pouze tři školy), vytvářejí tyto školy jen omezené podmínky pro jejich zlepšování.

TEMATICKÉ ZPRÁVY ČSI

Vysoká absence

Velkým problémem jsou zejména absence žáků. Ve školním roce 2016/2017, kdy žáci daných škol skládali maturitní zkoušku, představovaly jejich **zameškané hodiny** celkem **43 %** z celkového počtu zameškaných hodin ve sledovaných školách. Ačkoliv si jsou školy tohoto nepříznivého stavu vědomy, reagují většinou formálními, nepřilíši funkčními opatřeními - zpravidla úpravou příslušných textů ve školním řádu.

Problémová nabídka oborů vzdělání i koncepce škol

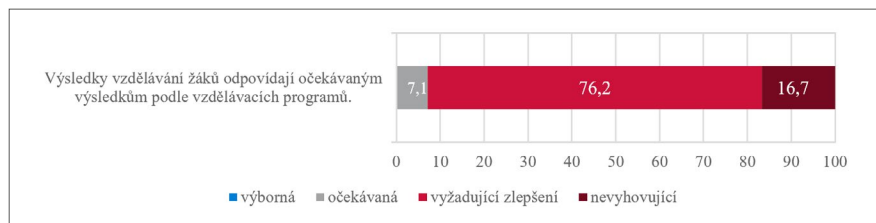
U třetiny škol **nabídka oborů** vzdělání, v nichž jsou žáci dlouhodobě neúspěšní, **neodpovídá vzdělávací strategii kraje** (jde především o nástavbové studium oboru vzdělání Podnikání). Téměř ve třech čtvrtinách hodnocených škol nejsou vize školy a strategie k jejich dosažení na postačující úrovni. Koncepční záměry školy jsou často špatně dostupné a nedostatečně srozumitelné uchazečům o vzdělávání, což může mít dopad na jejich nerealistické představy o obsahu a náročnosti studia, které pak vedou k nevhodnému výběru školy a následně k selhávání žáků na konci vzdělávací dráhy.

Ve více než 60 % hodnocených škol obsahoval školní vzdělávací program nedostatky, v desetině těchto škol dokonce **nedostatky** zásadní. Řada **školních vzdělávacích programů** je zpracována jen **formálně**, nezohledňuje reálnou situaci školy, studijní předpoklady žáků, organizační, materiální a personální podmínky, a tedy nemůže poskytovat pedagogům jasné vodítko pro realizaci výuky.

Kvalita pedagogického sboru

Vedení čtyř pětina navštívených škol **podněcuje pedagogický rozvoj** jen v **malé míře**, přičemž důležité oblasti pedagogických procesů

Graf č. 2 | Výsledky žáků podle požadavků vzdělávacích programů – podíl škol (v %)

sice většinou vyhodnocuje, avšak s jejich výsledky dále nepracuje. Nejen ředitelé, ale ani další členové vedení škol neprováděli v dostatečné míře hospitační činnost. U téměř čtvrtiny hodnocených škol nebyla hospitační vůbec provedena v předmětech český jazyk a matematika, v cizích jazycích pak dokonce v bezmála třetině těchto škol.

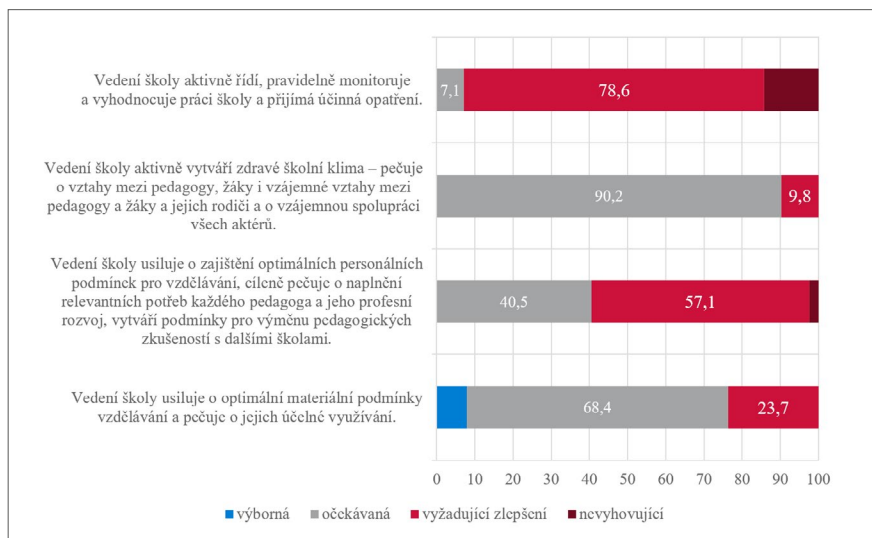
K potřebné záruce kvalitní výuky a snižování rizika neúspěchu žáků při společné části maturitní zkoušky nepřispívají také stav kvalifikovanosti pedagogického sboru a zejména **aprobovanosti** (podíl výuky zajištěné aprobovanými pedagogy činil u cizích jazyků 67 % a matematiky 80 %), příliš **častá fluktuace pedagogů** (změna učitele během tří let – podíl škol: cizí jazyk 68 %, matematika 59 %, český jazyk 44 %) nebo další vzdělávání pedagogů, u něhož výběr témat nezohledňuje dostatečně potřeby dané školy v souvislosti

s předměty společné části maturitní zkoušky.

Nedostatky ve výuce

Vzdělávací cíl ani ne v polovině vyučovacích hodin vycházel z požadovaných znalostí a dovedností při maturitní zkoušce, přičemž v přibližně stejném počtu hodin byl tento cíl zřejmý (nejpozději na konci hodiny) také žákům. V téměř čtvrtině hodin **učitelé nabyté znalosti a dovednosti žáků** již dále **neprohluovali**. Též **pestrost využívaných forem práce** byla velmi **nízká** - převažovaly frontální výuka a samostatná práce žáků. Práce ve dvojicích a skupinová výuka byly naopak zařazovány pouze zřídka. Jako **jednotvárná** byla hodnocena více než třetina hodin. Jen v necelých dvou třetinách hospitovaných hodin byli aktivní také žáci a pouze ve čtvrtině hodin vytvářel učitel takové podmínky a podněty, aby aktivita převažovala

Graf č. 3 | Hodnocení středních škol podle modelu tzv. kvalitní školy v oblasti pedagogického vedení školy – podíl škol (v %)

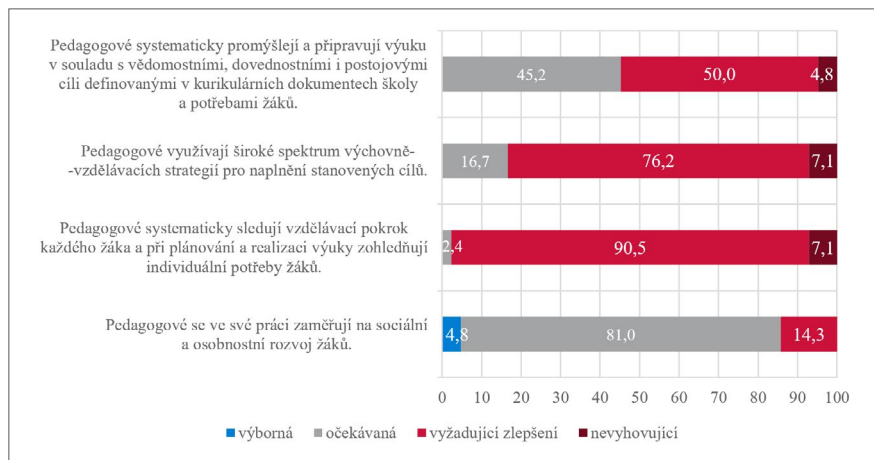
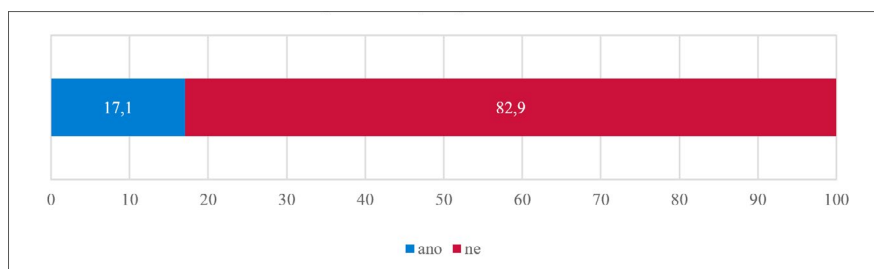
TEMATICKÉ ZPRÁVY ČŠI

la na straně žáků. Ve velmi malé míře (16 % hodin) žáci samostatně objevovali nové poznatky, jen okrajově byla rozvíjena jejich kreativita (6 % hodin). Pouze v necelé **polovině** hodnocených škol **pedagogové dostatečně zohledňovali individuální vzdělávací potřeby žáků** a jejich dosavadní znalosti i dovednosti. A více než čtyři pětiny ze 42 navštívených škol získávali průběžné informace o vzdělávacích výsledcích žáků nahodile nebo v omezené míře.

Opatření ke snížení neúspěšnosti žáků u maturit

Analýzu příčin neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky prokazatelně provádí pouze necelé dvě pětiny těchto škol. Většina hodnocených škol hledá příčiny malé úspěšnosti svých žáků primárně či výhradně u těchto žáků, aniž by reflektovala své vlastní nedostatky. Se svým zřizovatelem problém neúspěšnosti řešila ani ne třetina škol, častěji v případě čtyřletých maturitních oborů než nástavbových oborů, kde je problém největší. Naopak vyhodnocování úspěšnosti žáků v průběhu a při ukončování studia na očekávané, tedy přijatelné úrovni bylo zjištěno pouze v šesti školách (v posledních třech školních letech vyhodnocovalo opatření přijatá ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky 17 % navštívených škol). Velmi negativním zjištěním je pak skutečnost, že **56 % škol** i přes dlouhodobě neuspokojivé výsledky svých žáků ve společné části maturitní zkoušky **k žádným opatřením doposud nepřistoupilo.**

Poskytování poradenských služeb žákům ohrožených rizikem školního neúspěchu se neukázalo jako dostatečně efektivní. Výsledky práce výchovného poradce a školního metodika prevence negativně ovlivňuje **nesystematický přístup k řešení výchovných a studijních problémů žáků**, zejména záškoláctví a obecně

Graf č. 4 | Hodnocení středních škol podle modelu tzv. kvalitní školy v oblasti výuky – podíl škol (v %)

Graf č. 5 | Školy, které prokazatelně vyhodnocovaly účinnost opatření přijatých ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky v posledních třech školních letech – podíl škol (v %)

vysoké absence. Výchovní poradci vyhodnocují účinnost navrhovaných opatření jen nahodile na základě neformálních kontaktů s pedagogy a žáky. Přibližně pětina škol důsledně neinformuje zákonné zástupce o neúspěchu žáků ve vzdělávání, a ztrácí tak možnost spolupráce s rodinou na snižování rizika školního neúspěchu žáků.

Doporučení

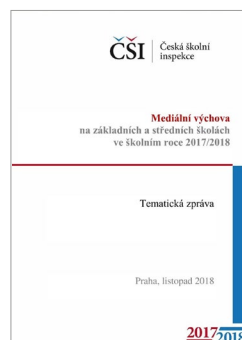
Česká školní inspekce ve 33 ze 42 hodnocených škol doporučila **zvážit omezení nabídky oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou** (tzn. nepřijímat další žáky ke vzdělávání) nebo podat žádost o **výmaz těchto oborů vzdělání z rejstříku škol a školských zařízení.** ◀

TEMATICKÉ ZPRÁVY ČSI

Mediální výchova na základních a středních školách ve školním roce 2017/2018

Shrnutí hlavních zjištění

Na více než 70 % škol, na kterých proběhla tematická inspekční činnost (107 základních a středních škol), se realizaci mediální výchovy v různé míře věnovala alespoň polovina interních učitelů. Na téměř 90 % těchto škol pak byla mediální výchova realizována v podobě průřezového tématu v různých předmětech. Z dotazníkového šetření mezi řediteli škol (3 445 ZŠ i SŠ) pak vyplynulo, že na 53 školách se mediální výchovou nezabývají vůbec.

Učitelé (bez ohledu na typ školy nebo jejich předmětové specializace) v mediální výchově převážně **preferují předávání informací užitečných pro orientaci v působení masových médií**, a to jak v podobě příslušných znalostí, tak dovedností potřebných pro kritický přístup k mediálním výstupům. Za **nejdůležitější témata** učitelé považují:

- hodnocení mediálního obsahu,
- bezpečnost při používání internetu,
- obranu před mediální manipulací a propagandou.

Překvapivé zjištění – výsledky žáků za očekáváním

V této souvislosti proto překvapivě působí výsledky testu z vybraných témat mediální výchovy, který ve shodném znění absolvovali žáci 9. ročníku ZŠ a 2. ročníku SŠ. Přestože **očekávaná průměrná hodnota úspěšnosti** byla stanovena na **60 %**, žáci ZŠ dosáhli v průměru pouze **43 %** a žáci SŠ

50 %, přičemž jen **5 %** žáků ZŠ a **20 %** žáků SŠ zodpovědělo správně více než tři pětiny otázek. **Výborného výsledku**, jenž představoval vyřešení více než čtyř pětín zadaných otázek, nedosáhl z **žáků ZŠ vůbec nikdo**, v případě SŠ pak jen **1 %**. Rozdíly v dosažených výsledcích mezi chlapci a dívkami byly jak u ZŠ, tak u SŠ malé.

U žáků středních škol je možné porovnat výsledky podle typu studijních oborů. Zatímco nejvyšší průměrné úspěšnosti dosáhli žáci gymnázií (59 %), žáci nematuritních oborů měli naopak výsledky nejhorší (37 %). V případě negymnaziálních maturitních skupin oborů se výsledky pohybovaly v rozmezí od 47 do 50 %, přičemž nejlépe dopadly obory umělecké.

Faktory ovlivňující úspěšnost

Jako významný faktor úspěšnosti v daném testu se tak u SŠ ukázal **typ vzdělávání** (také největší důležitost mediální výchově přikládají z daných škol gymnázia). Po doplnění dalších proměnných se zjistilo, že **žáci kladoucí v komunikaci vyšší důraz na pozitivní mezilidské vztahy** dosahují v hodnoceném testu vyšší úspěšnosti

než žáci, kteří hlavní význam komunikace spatřují v prosazení svého názoru. Také **zájem žáka o svou bezpečnost a vlastní opatrné chování v mediálním prostředí** byl spojen s jeho vyšší úspěšností v testu.

Problémy s kritickým porozuměním delšího textu

Nejúspěšnější byli žáci obou testovaných ročníků v úlohách, které se týkaly **rozpoznání mediálního žánru a identifikace časového vývoje vzniku médií** (88–98 %). Naopak **největší problémy** jim působily otázky vyžadující **kritické porozumění delšímu mediálnímu výstupu** (textu), kdy žáci na základě tohoto textu rozhodovali o pravdivosti či nepravdivosti souvisejících tvrzení nebo o postoji autora daného sdělení (do 10 %).

Způsoby a formy realizace mediální výchovy

Pedagogové vyučující mediální výchovu se v ní **málo věnují rozvoji dovedností žáků potřebných pro vytváření různých mediálních obsahů**. A nejméně často jsou učitelé ve výuce využívány nejnovější on-line platformy mediální komunikace. Jedním z indikátorů praktického zamě-

TEMATICKÉ ZPRÁVY ČŠI

ření mediální výchovy je i **vydávání (provoz) školního média**, a to většinou za **aktivní účasti žáků**. U navštívených škol byla tato praxe zaznamenána v polovině případů, přičemž nejčastěji se jednalo o školní časopis (zhruba 50 %). U ostatních druhů médií pak šlo nejvíce o školní rozhlasové vysílání (necelá pětina ZŠ, 5 % SŠ) a nakonec o televizní, respektive on line vysílání (přes desetinu). Tvůrčí zaměření mediální výchovy se také může projevat při utváření obrazu školy na veřejnosti. Nejčastěji se tak děje prostřednictvím **školního webu**, facebookového účtu školy (především u SŠ) a školního časopisu (zejména v případě gymnázií a ZŠ).

Za **nejvhodnější formu realizace** mediální výchovy pokládají učitelé **průřezové téma** (tuto formu upřednostňuje 63 % dotázaných učitelů). Naopak pouze 10 % učitelů preferuje formu samostatného předmětu.

Nejčastěji se podle oslovených ředitelů škol mediální výchova realizuje v **předmětech**:

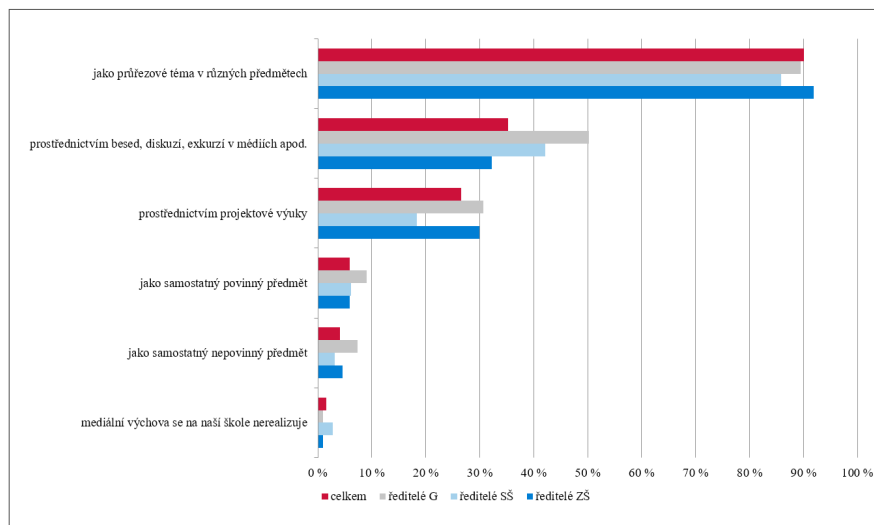
- český jazyk (94 % ředitelů),
- informatika (83 %),
- výchova k občanství / základy společenských věd (78 % / 44 %),
- cizí jazyk (55 %).

Tři čtvrtiny učitelů uvedly, že při plánování, uskutečňování a vyhodnocování průběhu mediální výchovy **spolupracují se svými kolegy**. Nejčastěji (80 % učitelů) má tato spolupráce formu sdílení metodických materiálů, přibližně pětina pedagogů uvádí také týmovou práci nebo vzájemné hospitace s poskytováním zpětné vazby.

Jak probíhá příprava učitelů

Učitelé se k realizaci mediální výchovy nejčastěji dostávají na žá-

Graf č. 1 | Jakými způsoby se ve školách mediální výchova realizuje (podíl škol dle odpovědi ředitelů)

dost vedení školy. Přibližně **třetina pedagogů se kvůli svému zájmu o mediální výchovu sama přihlásila k její realizaci ve svém předmětu**. Pozitivním faktem rozhodně není, že **nejfrekventovanější formou** přípravy na realizaci mediální výchovy je **samostudium** (70 % učitelů). Dále jsou to účast na různých akcích, v podobě například konferencí nebo seminářů (čtvrtina). Vždy zhruba desetina respondentů z řad učitelů absolvovala jednak příslušný předmět v rámci studia učitelství, jednak akreditovaný kurz v režimu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. A jen zcela výjimečně někdo z oslovených učitelů absolvoval mediální studia nebo žurnalistiku na vysoké škole.

Vedle samotných vyučujících se na uskutečňování mediální výchovy podílejí také školní metodik prevence, pracovník starající se o obraz školy na veřejnosti, výchovný poradce, ale třeba i pracovník školní družiny, školní knihovník nebo také školní psycholog.

Spolupráce s partnery

Podstatná většina škol (přes **80 %**) při realizaci mediální výchovy **spolupracuje** s různými partne-

ry. Mezi nimi jsou na prvním místě knihovny (přes 90 % spolupracujících škol), následují mediální organizace (30 %), organizace nabízející mimoškolní zájmové vzdělávání (přes 20 %), neziskové organizace (20 %) a rodiče žáků (20 %). Za nejčastější důvod toho, proč školy nespolupracují při realizaci mediální výchovy s dalšími institucemi, ředitelé těchto škol uvádějí chybějící metodické náměty na formu i obsah spolupráce. Stejný počet ředitelů (27 %) označil za příčinu neúčelnost spolupráce, dále pak nevyhovující nabídka těchto potenciálních partnerů (9 %).

Co by školám pomohlo

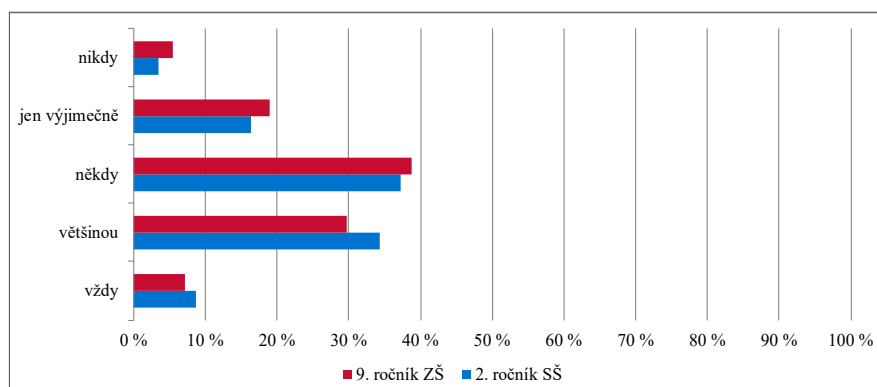
Mezi tím, co by mohlo realizaci mediální výchovy zkvalitnit, oslovení ředitelé škol nejčastěji uvádějí **optimální finanční prostředky**, zejména jako motivace učitelů nebo na zaplacení hostů (56 %), metodickou podporu (53 %) a potřebný časový prostor pro výuku (37 %). Učitelé by nejvíce uvítali **metodickou podporu** (např. didakticky zpracované náměty do výuky). Dostatečnou podporu mediální výchovy ze strany vedení školy vnímá podstatná většina pedagogů (95 %).

TEMATICKÉ ZPRÁVY ČSI

Nejvíce žáky ovlivňuje internetové zpravodajství a sociální sítě

Přibližně 60 % žáků používáním různých typů médií tráví většinu svého volného času. Žáci 9. ročníku ZŠ i 2. ročníku SŠ označují internetové zpravodajství a sociální sítě za mediální zdroje, které mají nejsilnější vliv na jejich osobu. Početnější skupina žáků zpochybňuje věrnost zobrazení dané skutečnosti masovými médii, méně početná skupina pak vnímá tuto podobu spíše pozitivně. O něco více skeptický pohled přitom vyjadřují žáci 2. ročníku SŠ. Přibližně

Graf č. 2 | Míra, v jaké si žáci ověřují informace aktivně získávané z jediného typu média (např. zpravodajské portály, zpravodajské relace v televizi a rádiu, Wikipedie, blogy, sociální sítě, učebnice a další) také z jiných zdrojů (podíl odpovídajících žáků)

pětina žáků se setkala s nežádoucími situacemi, jejichž míra působení významně ovlivňuje i mediální gramotnost. ◀

Informační bulletin České školní inspekce

Datum vydání: 17. 12. 2018 | Místo: Praha

Vydává elektronicky: Česká školní inspekce, Fráni Šrámka 37, Praha 5 | IČ: 00638994 | www.csicr.cz